

COPINGUL LA ADOLESCENȚII DELINCVENȚI COPING ON DELINQUENT TEENAGERS

Eliza Penelopa Nicolaescu, drd., Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău

CZU : 159.922.763:343.915

Rezumat

Acest articol prezintă date din cercetarea privind dezvoltarea personalității adolescenților delincvenți, realizată pe un eșantion de 210 adolescenți. Delicvența juvenilă se datorează incapacității de adaptare satisfăcătoare la mediu a adolescentului prin adoptarea unor strategii de coping disfuncțional. Ameliorarea vulnerabilităților de tip delincvent se face prin învățarea de noi strategii de coping în urma aplicării unui program de intervenție psihologică.

Cuvinte cheie: adolescenți, delincvență juvenilă, strategii de coping

Abstract

This article presents data from the research on coping development of delinquent adolescents, conducted on a sample of 210 adolescents. Juvenile delinquency is due to the inability of the adolescent to adapt satisfactorily to the environment by adopting dysfunctional coping strategies. The amelioration of delinquent vulnerabilities is done by learning new coping strategies following the application of a psychological intervention program.

Keywords: adolescents, juvenile delinquency, coping strategies

Introducere

Delincvența juvenilă este unul dintre cele mai incitante și mai influente domenii de cercetare în domeniul științelor comportamentale și a devenit un punct de interes pentru cercetările din psihologie și sociologie. Delincvența este o tulburare de conduită în tinerețe, iar discuția despre delincvența juvenilă acordă atenție tendințelor vârstei, dezvoltării morale și continuității și cursului comportamentului antisocial. În majoritatea modelelor etiologice ale delincvenței există cel puțin un accent pe factorii de stres. Cum contribuie factorii de stres la delincvență? Conform teoriei generale a presiunii sociale [8], o *presiune* este o situație în care individul nu este tratat în modul în care și-ar dori să fie tratat. *Presiunile obiective* sunt evenimente sau condiții considerate antagonice de aproape toți membrii unui grup. *Presiunile subiective* sunt evenimente sau condiții care îi displac individului care le experimentează. Presiunea ambelor tipuri crește posibilitatea unor rezultate emoționale negative. Teoria presiunilor sugerează că activitatea delincventă reduce presiunea cauzată de expunerea la stimuli negativi. Deoarece literatura de coping folosește atât termenii „presiune”, cât și „stres”, în scopul coerenței, termenul de stres va fi folosit pentru experiența cumulativă cauzată de expunerea la stresori.

Ne raliem opiniilor care promovează ideea că tinerii care sunt supuși unei game de factori stresanți din mediu trebuie să dezvolte abilități de coping. Importanța deținerii abilităților de a face față atunci când se confruntă cu factorii de stres este evidențiată prin constatarea că majoritatea tinerilor care cresc în medii cu risc ridicat depășesc dificultățile, duc o viață productivă și fără crimă și nu sunt nici delincvenți, nici patologici.

Expunerea la factorii de stres ai mediului, cum ar fi sărăcia, mediul violent, părinții săraci și abuzul părinților și traumele nu creează în mod direct rezultate psihologice și comportamentale negative, cum ar fi psihopatologia și delincvența, ci mai degrabă, rezultatele evaluate sunt asociate cu factorii de stres și stresul prin mediere și moderare. Copingul a fost conceptualizat ca o posibilă legătură în relația dintre factorii de stres, psihopatologie și delincvență. Coping-ul îi poate proteja pe indivizi în mod direct de influențele negative ale factorilor de stres, prin eliminarea sau schimbarea sursei stresului sau indirect prin schimbarea modului în care indivizii răspund la factorii de stres care nu pot fi eliminați [15].

Coping adaptativ versus coping dezadaptativ. Inerența problemei rolului de moderare și mediere a mecanismelor de coping a tinerilor delincvenți este problema adaptării versus a dezadaptării. În pofida accentuării timpurii a distincției între comportamentul de coping și rezultatul coping-ului, mai mulți cercetători au încercat să încorporeze dimensiunile pozitive și negative legate de coping în clasificările lor [11]. Absența unei nomenclaturi acceptate pe scară largă în domeniul copingului duce adesea la confuzii conceptuale în terminologie. De o importanță deosebită pentru această discuție este distincția dintre dimensiunile de abordare vs. evitare și dimensiunea adaptativă vs. dimensiunea inadaptativă. În adolescență, răspunsurile copingului de evitare constau în comportamente precum distragerea atenției, autocritica, abuzul de substanțe, învinovățirea celorlalți, negarea și gândirea dorințelor. Copingul de evitare poate fi deosebit de important pentru înțelegerea relației dintre un mediu cu stres ridicat și delincvență. Comportamentele evitante apar din necesitatea distanțării de presiunea unei situații stresante. Prin urmare, astfel de comportamente pot fi eficiente în tratarea factorilor de stres pe termen scurt.

Spre deosebire de distincția abordare-evitare, distincția dintre adaptarea adaptativă și adaptarea dezadaptativă poate fi înțeleasă ca un răspuns la întrebarea „cât de eficient este comportamentul de coping în îmbunătățirea rezultatului adaptării?” [15]. Există unele dovezi care să susțină ipoteza intuitivă că un coping evitant este în mare parte dezadaptativ, iar copingul de abordare este preponderent adaptativ. În același timp, cele mai evidente comportamente de coping ar putea fi adaptive în anumite circumstanțe. De exemplu, în contextul unei vecinătăți extrem de violente, astfel de comportamente care sunt incluse în copingul dezangajării mentale și comportamentale (de exemplu, evitarea anumitor locuri și evenimente, distanțarea de problemă) pot fi deosebit de importante în menținerea sănătății psihologice și fizice [5]. Prin urmare, dacă un coping evitant este sau nu adaptiv poate depinde de factorii situaționali și personali.

Complexitatea relației dintre mediul cu stres ridicat, coping și rezultate pentru tinerii cu risc crescut a fost un subiect de dezbatere important. Pe de o parte, s-a sugerat că, în contextul unui mediu cu stres ridicat, comportamente precum retragerea, țiptatul, distragerea atenției sau abuzul de substanțe pot oferi o ușurare imediată pe termen scurt. În același timp, expunerea cronică la un mediu violent din mediul urban contribuie la dezvoltarea unor strategii negative de coping, cum ar fi învinovățirea altora sau de sine, inacțiunea sau evitarea altora, care acționează ca un canal pentru efectele psihologice, cum ar fi TSPT, anxietate, depresie și tulburarea de conduită [10].

Problematika studierii comportamentului delincvent ca mecanism de coping la adolescenți. Deși au mai fost efectuate cercetări privind relația dintre comportamentul delincvent și coping, puține au vizat ca populație de cercetare adolescenții implicați în instanță. Studiile la scară largă asupra delincvenței [7] nu disting între cei care sunt sau nu implicați în sistemele de justiție juvenilă. Ca populație de cercetare, adolescenții implicați în instanță, includ indivizi care au fost arestați sau care se confruntă cu acuzații pentru comiterea sau săvârșirea presupusă de infracțiuni. Considerăm că avantajele metodologice și conceptuale implicate în cercetarea adolescenților aflați în anchetă judiciară sunt importante pentru contextul adaptativ. Considerăm că studierea copingului în context delicvențial juvenil ar trebui să țină cont de următoarele aspecte:

a. Eșantioanele de cercetare care nu sunt implicate în instanță sunt susceptibile de a include indivizi care demonstrează o infracțiune limitată la adolescență, un model care a fost recunoscut a fi substanțial diferit de delincvența persistentă pe tot parcursul vieții. În schimb, este probabil ca eșantioanele de persoane care sunt implicate în sistemul de justiție juvenilă, în special cele care sunt reținute sau încarcerate, să includă o proporție mai mare de persoane care sunt infractori care persistă pe parcursul vieții. Mai mult, introducerea în sistemul juvenil în sine poate crea un lanț de evenimente care crește probabilitatea de a dezvolta un model mai grav și mai persistent de ofensare.

b. În studiile pe eșantioane din populația generală de adolescenți, rata și tipul delincvenței sunt evaluate exclusiv prin utilizarea măsurilor de auto-raportare în încercarea de a măsura toată activitatea delincventă. Aceste studii nu fac diferența între comportamentele delicvente de auto-raportare și cele care au fost documentate în dosarele poliției și ale instanțelor judecătorești. S-a sugerat că această abordare este avantajoasă deoarece majoritatea comportamentului delincvent nu este documentat în dosarele poliției și, prin urmare, solicitarea auto-raportărilor oferă o bază mai largă în scopuri de cercetare [13]. În același timp, mizând numai pe măsurile de auto-raportare, acestea sunt supuse unor probleme de valabilitate rezultate din inexactități de memorie,

raportare selectivă, laudă și lipsă de cooperare. Direcționarea către o populație cu un istoric contravențional documentat poate furniza aspecte importante pentru modalitatea de completare a instrumentelor de auto-raportare în scopuri de comparație și validare.

c. Din cauza relației puternice dintre delincvență și factori de risc în comparație cu eşantioanele normative, adolescenții implicați în instanță pot fi un grup auto-selectat care a fost expus unui număr substanțial mai mare de factori de stres și factori de risc.

d. Adolescenții care sunt implicați în proceduri judiciare sunt un subgrup care, implicit, tinde să răspundă factorilor de stres în moduri considerate inadecvate din punct de vedere social [1]. Astfel, este probabil ca acest grup să posede în mod substanțial diferite repertorii de comportamente de coping.

e. Adolescenții implicați în instanță pot prezenta un risc deosebit pentru efecte psihologice negative. Indivizii aflați într-o într-o situație judiciară (cercetare) se pot afla în situația în care copingul anterior era adaptativ și ar putea fi necesară o ajustare rapidă pentru a se potrivi unor situații noi, cum ar fi un regim de restricții sub formă de probațiune sau condiții de încarcerare. Mai mult, în comparație cu adulții care sunt implicați în sistemul legal, infractorii adolescenți prezintă un risc mai mare de a dezvolta probleme de sănătate mintală continue ca urmare a dificultăților de gestionare a stresului suplimentar al arestării și a consecințelor juridice.

Ne propunem în această lucrare să cercetăm mecanismele de coping în relație cu dezvoltarea delincvenței la adolescenți.

Instrumentul folosit este CERQ (Chestionar de evaluare a copingului cognitiv-emoțional), un chestionar multidimensional, construit pentru a identifica strategiile de coping cognitiv-emoțional, pe care o persoană le folosește după ce a trăit anumite evenimente sau situații negative [9]. Un scor ridicat poate indica utilizarea frecventă a celui item ca strategie de coping cognitiv. Un scor scăzut indică utilizarea în mai mică măsură a acestei strategii. Chestionarul CERQ măsoară frecvența utilizării anumitor strategii, prin intermediul a 9 scale de evaluare:

1. Auto-culpabilizarea - se referă la gândurile prin care dăm vina pe propria persoană pentru ceea ce s-a întâmplat.
2. Acceptarea - se referă la gândurile prin care ne resemnăm în fața a ceea ce s-a întâmplat
3. Ruminarea - ne gândim în continuu la sentimentele și ideile asociate evenimentului negativ.
4. Refocalizarea pozitivă - ne gândim la lucruri plăcute și nu la evenimentul în sine
5. Refocalizarea pe planificare - ne gândim la pașii pe care îi vom urma pentru a ne confrunța cu evenimentul;

6. Reevaluarea pozitivă - prin care ne gândim să atribuim o semnificație pozitivă evenimentului, în termenii unei dezvoltări personale;
7. Punerea în perspectivă - gânduri prin care minimalizăm gravitatea evenimentului, atunci când îl comparăm cu alte evenimente;
8. Catastrofarea - accentuăm în mod explicit teroarea provocată de eveniment ;
9. Culpabilizarea - ne gândim să dăm vina pe ceilalți pentru cele întâmplate.

CERQ permite evaluarea a nouă tipuri de strategii de coping cognitiv, fiind astfel posibilă identificarea atât a vulnerabilităților (coping disfuncțional, asociat patologiei), cât și a punctelor tari (coping funcțional, asociat unei stări emoționale pozitive). Știind care sunt resursele cognitive ale unei persoane care se confruntă cu o experiență negativă de viață se poate interveni. Strategiile de coping se pot învăța, în consecință o persoană care are/adoptă un stil de coping care-l predispune la patologie sau îl face vulnerabil în fața unor experiențe negative de viață poate să învețe noi strategii de coping.

Dimensiunea cognitivă a coping-ului nu este singura existentă. Coping-ul este un proces care poate lua forma unor comportamente, emoții, cogniții, reacții fiziologice. Este un amestec de emoții, comportamente, cogniții, iar pentru a intervenii eficient avem nevoie de toate piesele puzzle-ului (cogniții, emoții, comportamente, reacții fiziologice ale organismului). Nu este suficient să cunoaștem dimensiunea cognitivă a coping-ului și să o ignorăm pe cea comportamentală sau emoțională. Mai rar se întâmplă ca o persoană să utilizeze un coping exclusiv cognitiv sau exclusiv comportamental. Strategiile de coping utilizate de o persoană într-o situație sunt mai degrabă complementare. Se amestecă în încercarea acelei persoane de a face față problemelor cu care se confruntă, iar pentru ca intervenția să fie cât mai eficientă trebuie investigate și celelalte dimensiuni ale coping-ului, ținând cont mai ales de relația existentă între cogniții, comportamente și emoții.

Ipoteza pentru această parte a cercetării constatative a fost presupunerea că adolescenții delincvenți folosesc strategii de coping diferite de cei non-delinvenți.

În urma aplicării testului CERQ cu privire la strategiile de coping s-a constatat că la stilul de coping *Autoculpabilizare* media adolescenților delincvenți a fost de $M=4,51$, la o abatere standard de 2,119, un scor de nivel scăzut ce arată că în fața unor evenimente negative, așa cum este expunerea la ancheta poliției nu se responsabilizează pentru situația trăită, vina fiind atribuită celor din jur și nu apar preocupări legate de gânduri care se referă la greșelile pe care o persoană le face. Adolescenții non-delinvenți au obținut o medie $M=8,35$ la o abatere standard de 1,75

(Tabelul nr.1). Aceste scoruri la non-delinvenți sunt de nivel mediu. Între mediile obținute de cele două subgrupe există diferențe statistice semnificative, conform Tabelului nr.2 în care $t=-14,480$ și $p=0.0001$.

La stilul de coping *Acceptare* s-au obținut scoruri la lotul adolescenților delinvenți cu o medie de $MD=8,31$ și o abatere standard de $1,67$ ce indică un nivel mediu, în care acești adolescenți adoptă, dar nu frecvent acest stil de coping care constă în gânduri datorită cărora ne resemnăm față de ceea ce s-a întâmplat și acceptăm situația, gândindu-ne că aceasta nu mai poate fi schimbată și că viața continuă. Și lotul de adolescenți non-delinvenți obțin aici tot un scor de nivel mediu $MnD=8,94$ la o abatere standard de $2,029$. Între rezultatele celor două loturi nu se realizează o diferență semnificativă statistic, obținându-se un scor $t=-2.415$ și un $p=0.17$.

Stilul de coping *Ruminare* înregistrează ca scoruri la adolescenții delinvenți o medie $MD=2.99$ la o abatere standard de 1.039 ce se încadrează într-un nivel foarte scăzut și ne arată că acești adolescenți nu folosesc niciodată preocupați de sentimentele și gândurile pe care le asociază unui eveniment negativ, neasumându-și responsabilitatea. Lotul non-delinvenților obțin scoruri cu o medie de $MnD=7,43$ și o abatere standard de 2.383 situându-se și aceștia la un nivel sub mediu ce indică neadoptarea frecventă a acestui stil de coping. Dar între cele două loturi apar diferențe statistice semnificative având un scor $t=-17.303$ și $p=0.0001$.

În ceea ce privește stilul de coping *Refocalizare pozitivă*, lotul de adolescenți delinvenți obțin scoruri de nivel scăzut, media fiind $MD=5,14$ la o abatere standard de $2,044$. Aceste scoruri ne arată că delinvenții au un nivel redus al stării emoționale de bine, față de adolescenții non-delinvenți a căror scoruri ating o medie de $MnD=8,99$ și o abatere standard 2.934 . Între cele două stiluri de coping apar diferențe statistice semnificative între grupuri cu $t=-10.977$ și $p=0.0001$.

Copingul *Refocalizare pe planificare* înregistrează la grupul de delinvenți un nivel mediu cu o medie $MD=9,03$ și abatere standard de $3,222$, apropiată de scorurile obținute de grupul de non-delinvenți, care se încadrează în același nivel $MnD=9.13$, între cele două grupuri, neexistând diferențe statistice $t=-.222$ și $p=.824$. Toți acești tineri nu aleg frecvent să se gândească la pașii pe care trebuie să îi urmeze pentru a face față unui eveniment negativ sau atunci când se gândesc la un plan prin care să schimbe o situație.

Stilul de coping *Reevaluare Pozitivă* înregistrează ca scoruri la adolescenții delinvenți o medie $MD=5,18$ la o abatere standard de $2,203$ ce se încadrează într-un nivel scăzut și ne arată că acești adolescenți nu sunt niciodată preocupați de acest stil de coping, neasumându-și responsabilitatea. Lotul non-delinvenților obțin scoruri cu o medie de $MnD=9.24$ și o abatere

standard de 4.207 situându-se și aceștia la un nivel mediu ce indică adoptarea acestui stil de coping. Dar între cele două loturi apar diferențe statistice semnificative având un scor $t=-17.303$ și $p=0.0001$

La stilul de coping Punerea în Perspectivă media adolescenților delincvenți a fost de $MD=2.17$, la o abatere standard de 1.014, un scor de nivel foarte scăzut. Punerea în perspectivă se referă la acele gânduri prin care se reduce nivelul de gravitate al evenimentului, prin comparația cu alte evenimente și se pune accentul pe faptul că există și lucruri mai grave în lume. Un scor scăzut indică utilizarea în mai mică măsură a acestei strategii la adolescenții delincvenți. Lotul non-delincvent obține o medie de $MnD=10,21$ cu abatere standard de 4.277 și un nivel peste mediu, indicând că aceștia folosesc frecvent acest stil de coping. Am găsit diferențe semnificative între cele două grupuri de adolescenți la acest factor $MD=2.17$, $MnD=10.21$ cu $t=-18.502$ și $p=0.0001$.

Analizând copingul de tip *Catastrofic* identificăm la grupul delincvenților o medie $MD=1.81$ cu o abatere standard de doar 0.87 ce indică ca un nivel extrem de scăzut și arată că acești tineri nu folosesc în fața unui eveniment negativ, aproape deloc în tipul de gândire recurent centrat pe cât de teribil a fost evenimentul trăit și la faptul că este cel mai crunt/groaznic lucru care se putea întâmpla, că este mult mai grav decât ceea ce li s-a întâmplat altora. Însă adolescenții non-delincvenți se identifică cu acest stil de gândire obținând o medie de $MnD=7.09$ și o abatere standard de 2.74. Între cele două stiluri de coping apar diferențe statistice semnificative între grupuri cu $t=-18.584$ și $p=0.0001$.

Adolescenții delincvenți adoptă cel mai frecvent ca *stil de coping responsabilizarea celorlalți* pentru cele întâmplate. Culpabilizarea celorlalți apare atunci când îi învinovățim pe ceilalți pentru ceea ce ni s-a întâmplat, atunci când îi facem pe ceilalți responsabili pentru ceea ce s-a întâmplat și/sau atunci când ne gândim la greșelile pe care le-au făcut ceilalți în această privință. Media obținută de aceștia este de 9,61 cu abatere standard de 4,46 față de cei non-delincvenți care obțin o medie de 6,36 cu abatere standard 2,12. Am găsit diferențe semnificative între cele două grupuri de adolescenți la acest factor $MD=9.61$, $MnD=6.36$, $t=6.79$, $p=0.0001$.

Tabel nr. 1. Date descriptive pentru strategiile de coping în funcție de statusul delincvent

	status delincvent	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
Autoculpabilizare scor	Delincvent	102	4.51	2.119	.210
	non-delincvent	108	8.35	1.715	.165
Acceptare scor	Delincvent	102	8.31	1.671	.165
	non-delincvent	108	8.94	2.029	.195

Ruminare scor	delincvent	102	2.99	1.039	.103
	non-delincvent	108	7.43	2.383	.229
Refocalizare pozitiva scor	Delincvent	102	5.14	2.044	.202
	non-delincvent	108	8.99	2.934	.282
Refocalizare planificare scor	Delincvent	102	9.03	3.222	.319
	non-delincvent	108	9.13	3.093	.298
Reevaluare_poz_scor	delincvent	102	5.18	2.283	.226
	non-delincvent	108	9.24	4.207	.405
Punerea in perspectiva scor	delincvent	102	2.17	1.014	.100
	non-delincvent	108	10.21	4.277	.412
Catastrofizare scor	delincvent	102	1.81	.870	.086
	non-delincvent	108	7.09	2.744	.264
Culpabilizare scor	delincvent	102	9.61	4.469	.442
	non-delincvent	108	6.36	2.129	.205

Diferențele de nivel ale celor două grupuri aflate în studiu sunt reprezentate în figura nr. 1

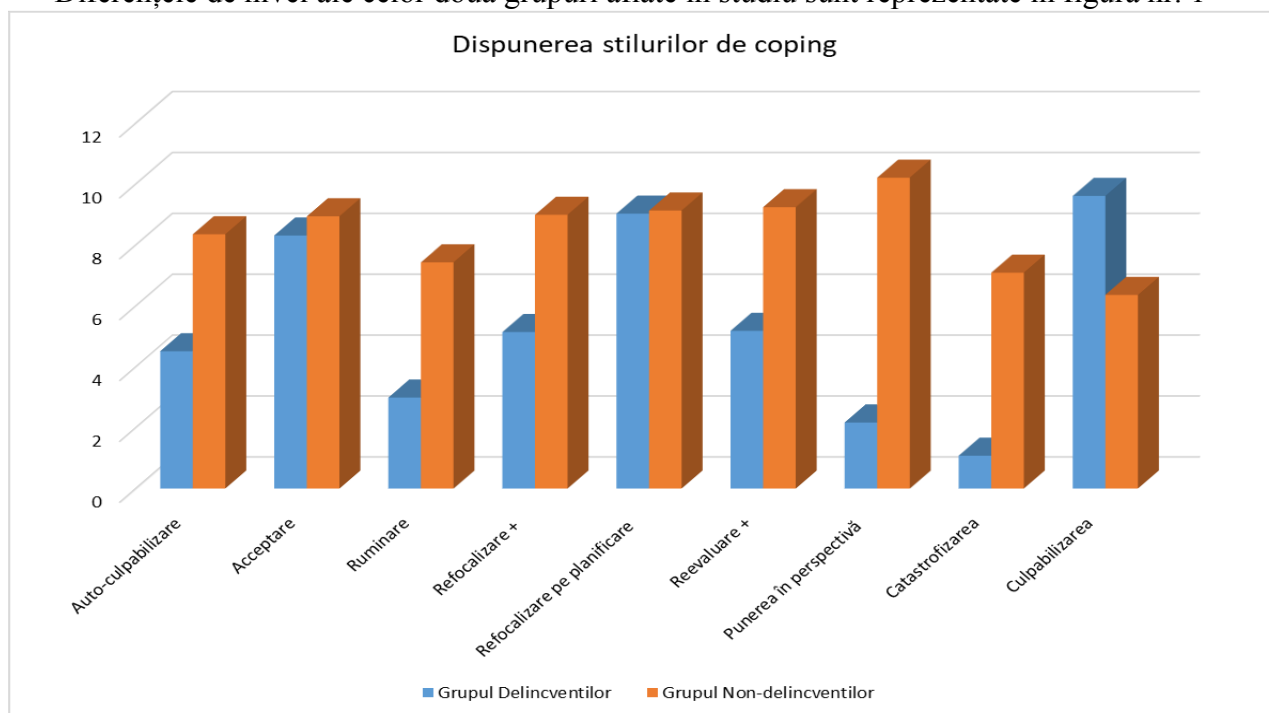

Fig. nr. 1. Disponerea stilurilor de coping la loturile de delincvenți și non-delincvenți

Obiectivul general al cercetării formative a fost diminuarea potențialului delincvent al adolescenților prin activarea resurselor personale, ca urmare a participării la grupul de intervenție psihologică.

Un obiectiv specific al cercetării au avut în vedere diminuarea modelelor disfuncționale de coping, în mod special pasarea vinei și a responsabilității faptelor de natură infracțională, în exterior, la alții și dezvoltarea diferitelor particularități ale personalității. Variabila independentă este programul de intervenție psihologică la care adolescenții au participat cu scopul diminuării potențialului delincvent. Așadar, am presupus că programul de intervenție psihologică poate

modifica acele stiluri de coping disfuncționale implicate, în delincvența juvenilă, conform literaturii de specialitate studiate.

Metodele și tehnicile folosite în design-ul formativ au avut la bază teoria profesorului canadian Marc LeBlanc [5], pe care o prezentăm schematic. El considera că există 4 factori ce pot preveni evoluția unui minor spre delincvență:

1. Legăturile sociale - manifestate prin atașamentul față de familie, școală, prieteni, cluburi sportive etc. Cu cât un copil va investi mai mult timp în aceste legături, cu atât șansele că el să ajungă delincvent vor fi mai reduse. În anumite situații nivelul de aspirație exagerat cultivat sau exigențele unor instituții pot fi un obstacol în evoluția pozitivă a copilului.
2. Constrângerile care vin din partea celor apropiați (persoane intime sau anturaj), din partea instituțiilor sau chiar din „interiorul” persoanei după ce acesta a interiorizat normele morale, au un rol important în provocarea conduitelor pro-sociale.
3. Cultivarea allocentrismului în sensul respectului și valorizării celor din jur.
4. Evitarea expunerii la influențe și oportunități antisociale: prieteni delincvenți, alcool, vagabondaj etc.). Desigur sunt anumiți factori contextuali care vor particulariza evoluția minorului (vârstă, sex, ambianță socială etc.) dar și anumite condiții: statutul familiei, inteligență ș.a.

Tinând cont de toate acestea se vor înțelege situațiile care pot determina o bună adaptare socială sau din contră, un deficient psihosocial generator de devianță. În acest ultim caz, delincvența poate trece de la acte lipsite de gravitate spre cele cu consecințe majore în plan individual, familial sau comunitar.

La toate acestea mai putem adăuga câteva precizări privind rolul familiei în geneza delincvenței juvenile:

- a) în familiile cu poziție socială înaltă, predomină educația centrată pe convingeri morale și evitarea riscurilor de către membrii familiei; ca urmare intoleranța față de încălcarea legii este afirmată puternic și deci copiii ajung mai rar la delincvență;
- b) în familiile cu poziție socială joasă, există multe lipsuri care generează un acut sentiment de în Justiție socială, fapt care duce la o toleranță vizibilă față de încălcarea legii și deci, șansele devenirii infracționale pot deveni mai frecvente [8].

Consilierea de tip intervențional a adolescentului se diferențiază de cele realizate în alte etape ale vieții prin specificul relației terapeutice și prin plasticitatea organizării psihice a clientului, ambele caracteristici fiind conferite de particularitățile vârstei.

Se știe, deja, că relația terapeutică este esențială în orice fel de intervenție psihologică, însă în cazul adolescenților, ea este fundamentală. Valoarea formativă a relației este foarte mare, ea punându-și amprenta asupra procesului de creștere identitară. Construirea alianței terapeutice cu adolescenții delincvenți reprezintă o provocare pentru orice specialist, având în vedere că de cele mai multe ori aceștia sunt foarte manipulatori, suspicioși și, bineînțeles, agresivi. Fie că se implică în procesul terapeutic din proprie inițiativă sau nu, acești adolescenți sunt inițial ambivalenți în relație cu terapeutul. Pe de o parte, au nevoie de relaționare și de exprimare și apreciază faptul că sunt acceptați și valorizați, pe de altă parte, sunt foarte vulnerabili la critică și respingere, ceea ce îi face să respingă, la rândul lor, reacționând agresiv și energic la cea mai mică frustrare. De multe ori, reacțiile acestea reprezintă singura modalitate de relație cunoscută și disponibilă, corespunzătoare mediului în care s-au dezvoltat. În primele ședințe, ei participă cu neîncredere și precauție, evaluând permanent atitudinile și intențiile terapeutului. Nu rare sunt cazurile în care toleranța terapeutului și modul de reacție al acestuia sunt testate prin metode mai mult sau mai puțin obișnuite, de la încălcarea limitelor de timp și spațiu, la comportamente explozive sau marturisiri fanteziste. Orice informație oferită de adolescent reprezintă o cale de acces către lumea lui interioară, către felul său de a vedea, simți și înțelege ceea ce i se întâmplă. Rolul psihoterapeutului este în primul rând acela de a evalua dacă simptomatologia clinică de tip delincvent reprezintă o reacție la relația conflictuală cu părinții sau o manifestare cauzată de caracteristicile individuale ale adolescentului.

Modul de construire a alianței terapeutice depinde de atitudinea și așteptările cu care vine adolescentul.

Participanții. Au fost implicate 24 de persoane, 17 de gen masculin și 7 de gen feminin. Media de vârstă a fost de 16.3. Vârsta minimă a fost de 14 ani, iar cea maximă 17. Participanții au fost împărțiți în două grupuri. Grupul experimental (GE) – format din 12 persoane (8 băieți și 4 fete), împărțiți pe două grupuri de dezvoltare personală, centrate pe diminuarea potențialului delincvent. Membrii acestor grupuri au participat la 8 întâlniri care s-au desfășurat pe o perioadă de două luni, totalizând 36 de ore. Grupul de control (GC) – este comparabil din punct de vedere statistic (vârstă, gen, nivel de dezvoltare a imaginii de sine) și format din 12 persoane.

Designul cercetării. Cercetarea de față are un design experimental, longitudinal și cantitativ, descriptiv și inferențial. Un lot de 24 de adolescenți a fost investigat cu privire la anumite componente ale comportamentului potențial delincvent. Lotul integral a fost împărțit aleatoriu în două grupuri: un grup experimental (GE) și un grup de control (GC). Grupul experimental (GE) a

participat la un program de intervenție psihologică care a urmărit diminuarea potențialului delincvent. După desfășurarea experimentului am realizat experimentul de control.

Concluzii. Obiectivele parțiale ale lucrării au avut în vedere măsurarea efectului pe care programul de intervenție psihologică îl poate avea asupra anumitor strategii de coping disfuncționale.

Eficiența programului de intervenție psihologică demonstrează validitatea acelor teorii ale personalității care susțin că individul este capabil de schimbare și că stilurile de coping pot fi învățate. Acești factori sunt puternic implicați în delinvența juvenilă și de aceea programele de intervenție psihologică pot schimba destinele unor tineri care au, în acest fel, șanse crescute de adaptare adecvată, non-delinventă, la viața socială.

BIBLIOGRAFIE

1. ADLER, Freda & Lauferr, William *New direction in criminological theory*, volume 4, New Jersey, Transaction Publishers, 1993.
2. BREZINA, T. *Adapting to strain: An examination of delinquent coping responses. Criminology*, 34, p.39-60, 1996
3. DAM, C., JANSSENS, J., DE BRUYN, Eric. PEN, *Big Five, juvenile delinquency and criminal recidivism. Personality and Individual Differences*, 2005
4. GUNGEA, MEERA & JAUNKY, VISHAL & RAMESH, VANI., *Personality Traits and Juvenile Delinquency: A critical analysis. International Journal of Conceptions on Management and Social Sciences*. 5. p. 42-46, 2017
5. GHEORGHE, F., *Prevenirea criminalității, Teorie și practică*, București, Oscar Print, 2005
6. GRANT, K. E., O'KOON, J. H., DAVIS, T. H., ROACHE, N. A., POINDEXTER, L. M., ARMSTRONG, M. L., et al. *Protective factors affecting low-income urban African American youth exposed to stress. Journal of Early Adolescence*, 2000
7. LOEBER, R., FARRINGTON, D. P., STOUTHAMER-LOEBER, M., & VAN KAMMEN, W. B., *Antisocial behavior and mental health problems: Explanatory factors in childhood and adolescence*. Lawrence Erlbaum Associates Publishers, 1998
8. MITROFAN, I. *Copii și adolescenții - probleme, tulburări, evaluare și intervenție psihoterapeutică*, București, Sper, 2014, p. 233-235
9. OGIEN, ALBERT., *Sociologia Devianței*, București, Polirom, 2002.
10. PERTE, ADELA (Coord)& TINCAS, IOANA, *CERQ Manualul de utilizare a Chestionarului de coping cognitiv-emoțional*, Cluj-Napoca, ASCR, 2010

11. SANDLER, I., TEIN, J., & WEST, S., *Coping, stress, and the psychological symptoms of children of divorce: A cross-sectional and longitudinal study*. *Child Development*, 65, 1994, p.1744-1763.
12. SKINNER, E. A., EDGE, K., ALLMAN, J., & SHEERWOOD, H.. Searching for the structure of coping: A review and critique of category systems for classifying ways of coping. *Psychological Bulletin*, 129, 2003, p. 216-269
13. SOTO, CHRISTOPHER J.; JOHN, OP; GOSLING, SD; POTTER, J. Age Differences in Personality Traits From 10 to 65: Big Five Domains and Facets in a Large Cross-Sectional Sample. *Journal of Personality and Social Psychology*, 2005
14. THORNBERRY, P., TERENCE & KROHN, D., MARVIN, *Gangs and Delinquency in developmental perspective*, Cambridge University Press, 2000
15. WIEBE, RICHARD, *Delinquent Behavior and the Five-Factor Model: Hiding in the Adaptive Landscape*, în *Individual Differences Research*, 2001
16. ZEIDNER, M., & SAKLOFSKE, D., *Adaptive and maladaptive coping*, In M. Zeidner and N. S. Endler (Eds.), *Handbook of coping: Theory, research, applications*, Oxford, John Wiley & Sons, 1996, p. 505-531,